

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

ВЫВЕДЗЬ МЯНЕ З ЗЯЛЁНАГА ГАЮ, БО САМА Я ДАРОЖКІ НЕ ЗНАЮ...

Якія песні спяваць,
збіраючы грыбы
і ягады?

Калектыў «Дубравіца» з вёскі Рычоў Жыткавіцкага раёна Гомельскай вобласці ўвесну 2013 года ўжо быў героем адной з праграм праекта «Наперад у мінулае» тэлеканала «Беларусь 3». Тады вынікам паездкі сталі запісы многіх мясцовых аўтэнтычных песень і наноў ператвораная «Вішанька-чарэшанька», выкананая гуртом разам з Галінай Шышковай. Але вяртацца туды, дзе спадабалася, дзе яшчэ чакаюць багатыя скарбы фальклору, ніколі не шкодзіць. Тым больш улетку, калі ў лясках мноства грыбоў і ягад, а ў Рычове ведаюць шмат адметных песень, якія дапамагаюць іх збіраць. Таму наша карэспандэнтка разам з камандай праграмы «Наперад у мінулае» зноў накіравалася на Палессе. Тут нас чакае новая сустрэча з «Дубравіцай», знаёмства з выдатнай гаспадыняй Ганнай Бурак і пачастунак у выглядзе свежага каравая. Са старажытнай палескай тэхналогіяй выпечкі здобнага хлеба гледачы тэлеканала «Беларусь 3» змогуць пазнаёміцца 31 ліпеня, а чытачы «Звязды» — ужо сёння.

Лірыка ў лесе

Рычоў — вялікая палеская вёска з доўгімі вуліцамі, рэчкай непадалёк. Тут згадваюцца мележаўскія Курані, тут жывуць людзі з асаблівым светаглядам. Вось і ўдзельнікі «Дубравіцы», здаецца, ніколі не сумуюць, увесь час жартуюць паміж сабой, па-добраму адзначаючы адметныя рысы асобы фактычна кожнага. Яны і сёння па-заліхвацку танчаць, спяваюць вясёлыя прыпеўкі, некаторыя з якіх — уласнага аўтарства.

Посею гурочкі блізка над водою
Сама буду паліваці дробнаю
слезою.

Ой, растуць гурочкі —
шырокі лісточкі.

Не бачыла міленькага
чатыры годчкі.

Гэтая песня распаўядае гісторыю няхаснага кахання дзяўчыны. Яна спачатку пабаялася прывітацца з каханым пры бацьках, бо не «пасмела сказаць здравствуй», каб маці і бацька не насварыліся. Ды і каханы аказаўся падманшчыкам. Спачатку

Гурт «Дубравіца».

Ды по грыбы ходзіла
У зеленому гаю заблудзіла.
Да й прыбіла к зеленому дубу
Ой, я тута начаваці буду.

Але не хвалюйцеся, гісторыя мае добры фінал. Дзяўчына сустракае хлопца, які і выведзе яе з лесу.

Запрашаем на каравай

Кіраўніца калектыва «Дубравіца» Ганну БУРАК у вёсцы ведаюць не толькі як выдатную спявачку і танцорку, але і як добрую гаспадыню, таленавітую кухарку. Яе святочныя караваі вядомыя ва ўсёй ваколіцы.

— Дочкі традыцыйна вучацца гатаваць з маці. Вось і мяне мама навучыла пячы караваі (у Рычове вымаўляюць гэтыя словы з націскам на апошні склад. — Аўт.). Праўда, яна рабіла іх крыху іншымі, без ўпрыгажэнняў, гэтак у я ўжо сама навучылася. Заўважала, якія кветачкі, закручаныя коскі на крамных булачках, а дома старалася паўтарыць. Паступова стала выдатна атрымлівацца, — кажа Ганна Мікалаеўна.

На пачальніку Юрыя Рыдзецкага можна пабачыць сучасныя вуллі і старажытныя борці.

Такія караваі ў Рычове штодзень не пяклі. Гэтая справа патрабуе шмат часу і грашовых выдаткаў.

— Будны дзень — будная ежа, таму прыгожыя караваі пяклі на святы — Вялікдзень, Тройцу, іх таксама гатавалі на вяселлі, — тлумачыць гаспадыня. На яе памяці — шмат вясковых свят, сама Ганна Бурак жартуе, што са сваімі караваямі палову вёскі ажаніла і замуж выдала, многія з тагачасных жаніхоў і нявест ужо і ўнукаў маюць. Сёння ж маладыя не надта хочуць прытрымлівацца колішніх абрадаў, таму і пірагамі не надта цікавяцца.

Гаспадыня падзялілася рэцэптам сваёй фірменнай стравы. Каб спаць такі прыгожы і смачны каравай, які атрымаўся ў Ганны Мікалаеўны, спатрэбіцца: 1 літр малака, 4 яйкі, 100 грамаў свежых дражджэй, 8 лыжак цукру, 12 лыжак алею і трохлітровы слоік мукі. Цеста замешваецца да таго часу, пакуль яно не будзе адставаць ад рукі.

— Звычайна пірог пячэцца суткі. З раніцы цеста рашчыняюць, а на наступную раніцу пякуць. Гэта ж здобы хлеб — ён робіцца хутчэй, за некалькі гадзін. Рошчына падыходзіць прыкладна за 2 гадзіны, потым цеста выкладваецца ў форму і ставіцца ў разагрэтую печ, — дадае Ганна Бурак.

Раней цеста рашчынялі ў спецыяльнай драўлянай дзяжы, а пяклі ў печы на лапаце, на капусным лісце — каб хлеб быў чысты. Сёння ж у гаспадыні ёсць спецыяльная форма для пірагоў, ды і ўпрыгажэнні яна робіць адметныя. З трох доўгіх кавалкаў цеста сплятае касу — атрымліваецца каласок, а каб атрымалася кветачка, трэба цеста парэзаць... нажніцамі.

Прадоўжыць справу продкаў

Калі трапляеш на гэтую сядзібу, здаецца, існуеш адразу ў некалькіх часавых вымярэннях. Сёння і ўчора, сучасная тэхніка і традыцыйныя рамёствы арганічна ўжываюцца побач на невялікай тэрыторыі, а ўсе

ўпрыгажэнні, нягледзячы на тое, што нядаўна зробленыя, выглядаюць старажытнымі. **Мясцовы жыхар Юрый РЫДЗЕЦКІ** не забываецца на заветы продкаў. У Рычове жылі яго бацькі, дзяды і прадзеда, таму мужчына сёння не проста ўладкоўвае бацькоўскую сядзібу. Сам навучыўся плесці з лазы, выразае з дрэва.

Гурт «Дубравіца» быў утвораны ў 1950 годзе, а такую назву атрымаў, бо вёска Рычоў размяшчаецца каля дубровы.

— Памятаю, што наша сядзіба і колісь выглядала неяк падобна, вакол хаты стаялі платні з лазы. Таму і я працягваю справу бацькі і дзеда. Вырашыў аднавіць сядзібу, зрабіць усё з дрэва, — адзначае Юрый Афанасьевіч.

Гаспадар прызнаўся, што з жале-зам працаваць не хоча, больш падабаецца рабіць ўпрыгажэнні з дрэва, як у старажытнасці. У яго прадзеда тут быў свой млын, а дзед і бацька захапляліся пчалярствам. Таму і Юрый Рыдзецкі — вядомы ў наваколлі пчаляр. Цікава, што ёсць на яго пчалініку як сучасныя рамачныя вуллі, так і борці, вырабленыя па традыцыйнай тэхналогіі са ствалоў дрэва. І гэта не аграсядзіба для турыстаў, не сховішча дзіваў, а звычайны дом для сям'і, утульны і цёплы. Сюды з задавальненнем прыязджаюць дзеці гаспадара, якія жыюць далёка ад дома. Сын уладкаваўся ў Полацку, а дачка — у расійскай Калуге.

— Мой бацька ўвесь час нешта рабіў на гаспадарцы. Не мог проста так сядзець. Вось і я не магу без працы, — кажа Юрый Рыдзецкі.

Здаецца, што менавіта ў гэтых словах хаваецца спрадвечная мудрасць палешука ці, шырэй, усіх беларусаў. Клопат пра ўласны дом і сям'ю мусіць стаць галоўнай справай у жыцці гаспадара і гаспадыні. І хай у гэтым клопаце будзе больш спрадвечных рыс, заветаў нашых продкаў.

Марына ВЕСЯЛУХА.
vesialuha@zviazda.by

Удзельнікі гурта «Дубравіца» любяць пажартаваць.

Гісторыя народнага фальклорнага ансамбля «Дубравіца» Рычоўскага цэнтру традыцыйнай культуры налічвае ўжо больш за шэсць з паловай дзесяцігоддзяў. Гурт быў утвораны ў 1950 годзе настаўнікам мясцовай школы Васілём Лукашэвічам, а такую назву атрымаў, бо вёска Рычоў размяшчаецца каля дубровы, што ўздоўж берага ракі Свіга.

«Прыгожыя караваі пяклі на святы — Вялікдзень, Тройцу, іх таксама гатавалі на вяселлі».

Сёння «Дубравіцай» кіруе Ганна Бурак, гурт прымае актыўны ўдзел у мясцовых і рэспубліканскіх святах, фестывалях. Яго рэпертуар адметны. Ва ўнікальнай палескай манеры ў выкананні калектыву можна пачуць як традыцыйныя песні, што спяваюцца на святы каляндарнага цыкла (калядныя, веснавыя), так і сямейна-абрадавыя. Асабліва багата жанчыны і мужчыны з калектыву ведаюць песень вясельных. З радасцю заспявае «Дубравіца» і пазаабрадавыя песні — пра няхаснае каханне ці, наадварот, пра ганарлівых аптымістычных дзяўчат, здольных перажыць любое расстанне. Напрыклад, песня «Гурочкі»:

сказаў, што будзе любіць, а «цяпер смяецца» і «не гляне».

А вось крыху іншая гісторыя з сумнай назвай «Ой, жалю, мой жалю...» Песня расказвае пра каханне дзяўчыны і казака. Дзяўчына была згодная ахвяраваць для яго сваёй маладосцю, але:

Любіў козак дзеўку,
цяпер пакідае.

Добра, што песня мае досыць аптымістычнае завяршэнне і дае надзею на новае каханне:

Нехай пакідае, я плакаць

не буду,

Я дзеўка молада, без пары

не буду.

У рэпертуары «Дубравіцы» — цэлы пласт адметных лесавых песень. Іх жанчыны выконвалі (і сёння спяваюць) падчас збору грыбоў, ягад у лесе. Адны з іх — сумныя і тужлівыя, гавораць пра няхасную долю жонкі ў чужой старонцы, далёка ад роднага дома і бацькоўскай сям'і:

Ой, выйду я на вуліцу погуляць,
На вуліцы ўсёй трава-мурава.

Дзе ні гляну — то чужа

сторона...

Іншыя ж, наадварот, рытмічныя: такім завадным рытмам яны мусяць спрыяць плённай працы і дапамагаць хутчэй нападуняць кошыкі. Нават сюжэты «лясныя» маюць: